Udsatte drenge på vej mod ungdomsuddannelse

Erfaringer fra projekt Boys on Track

DANMARKS EVALUERINGSINSTITUT

INDHOLD

Udsatte drenge på vej mod ungdomsuddannelse

1	Indledning	4
2	Kort om projektet	5
3	Resultater	7
4	Anbefalinger til projektet	20
	Appendiks A – Indsatsteori	23

1 Indledning

Boys on Track er en social indsats forestået af Morsø Ungdomsskole med økonomisk støtte fra Velux Fonden. Projektet har til formål at hjælpe socialt udsatte drenge over i en mere positiv udvikling gennem fritidsaktiviteter, der giver dem blik for foreningsliv, ungdomsklubber og fritidsaktiviteter. Det er projektets mål, at drengene derigennem opnår øget trivsel og øget motivation for at fuldføre en ungdomsuddannelse. Projektet har været i gang siden andet halvår af 2015 og afsluttes i foråret 2018.

Danmarks Evalueringsinstitut (EVA) har bidraget til Morsø Ungdomsskoles arbejde ved årligt at indsamle data, der bruges til at evaluere, hvorvidt indsatsen Boys on Track ser ud til at virke efter hensigten. EVA har forestået tre interviewrunder med deltagere i projektet. Dette notat opsummerer projektets samlede indsats og er et indspark til Morsø Ungdomsskoles afsluttende evaluering af projektet. Samtidig giver notatet anbefalinger til det videre arbejde med at hjælpe socialt udsatte drenge over i en mere positiv udvikling.

2 Kort om projektet

Gennem projektets treårige levetid har 65 drenge i Morsø Kommune deltaget i Boys on Track. De er alle blevet visiteret til projektet gennem lærere, SSP-medarbejdere eller sagsbehandlere. Til at begynde med deltog 10-15 drenge i projektet. I takt med at der i projektet blev opbygget gode erfaringer med at hjælpe drengene på vej, fik projektet flere samarbejdspartnere. Samtidig viste der sig en øget interesse fra skoler og kommune, som begyndte at visitere drengene til at deltage i projektet, og derfor steg antallet af deltagende drenge hurtigt.

Når en dreng visiteres til projektet, tager de voksne i projektet først en samtale med drengen og hans familie og vurderer, om der i projektet er et hold, som passer til drengen. Holdene etableres med afsæt i drengenes interesser; der er fx dannet et it-hold, et bevægelseshold og et ungehold. Hvis der ikke er et hold, der matcher drengens interesser, venter de voksne med at tage drengen ind i projektet, til de har et hold, han kan passe ind på. Det er afgørende, at der er tale om et godt match mellem drengen og holdet, for at drengen kan få det ønskede udbytte.

Drengenes deltagelse i projektet strækker sig over et tidsrum på mellem et halvt og tre år. Nogle af de drenge, der var med i projektet fra starten, er grundet deres positive udvikling kommet videre i andre tilbud, fx i ungdomsskolens ordinære fritidsaktiviteter, eller er kommet i fritidsjob. To drenge i projektet er faldet fra, da de ikke længere har ønsket at deltage.

Der har gennem projektet været tilknyttet i alt seks voksne, som alle har en lærerbaggrund og/eller en baggrund inden for socialpædagogik. Tre af de voksne er ansat på Morsø Ungdomsskole, mens de øvrige tre voksne hhv. er tilknyttet en nærliggende specialskole, har haft virke som naturvejledere eller har haft særlige kompetencer inden for it.

Metode

Dette notat er skrevet på baggrund af 11 formelle interviews og fem uformelle interviews. Interviewene har taget afsæt i tre forskellige spørgeguider, som har rettet sig mod hhv. deltagende drenge, voksne (tilknyttet Boys on Track og/eller en af de omkringliggende skoler) og forældre (til interviewede drenge og/eller øvrige af projektets deltagende drenge). De 16 interviews fordeler sig på følgende vis:

- Enkeltinterviews med fire deltagende drenge
- Gruppeinterview med en deltagende dreng og en voksen tilknyttet drengens skole og Boys on Track, som bistod drengen og bidrog med pointer fra eget perspektiv
- Enkeltinterview med en voksen fra den nærliggende skole, der som støttepædagog har kontakt med flere af drengene i skolesammenhæng
- Fem telefoninterviews med forældre til deltagende drenge i projektet, heraf fire fædre og en mor

- Fire uformelle interviews med voksne tilknyttet Morsø Ungdomsskole samt et telefoninterview.

Data er indsamlet i januar 2018. Drengene er på interviewtidspunktet i alderen 13-18 år og har alle haft forskellige indgange til og baggrunde for at være med i projektet. Hovedparten af drengene er blevet en del af projektet på opfordring af en lærer eller en pædagog, mens en enkelt dreng selv har opsøgt projektet efter at have fået kendskab til det gennem et par af de øvrige drenge. Drengene har i projektet været inddelt i forskellige grupper, der fx har fokus på bevægelse eller it. Drengene er tilknyttet tre forskellige skoler, hhv. en almindelig folkeskole, en specialskole for børn med diagnoser og et 10.-klassestilbud.

De kvalitative interviews er blevet renskrevet i tekstnære referater og analyseret systematisk i et såkaldt *framework.* I frameworket er samtlige interviews kodet og meningskondenseret i temaer. Det gør det muligt at læse på tværs af informanter og temaer, dvs. enten fokusere på, hvad den enkelte dreng, voksne eller forælder siger om alle temaer, eller fokusere på, hvad alle interviewpersonerne siger om ét tema. Analysen af samtlige temaer i frameworket har givet mulighed for at svare på, hvad variationen i data siger om drengenes udbytte af Boys on Track. Citater anvendes i notatet til at illustrere pointer fra analysen.

Interviewene fra 2018 bygger videre på indsiger fra de to tidligere interviewrunder i hhv. 2017 og 2017. I 2016 interviewede EVA otte deltagende drenge i projektet, samt fire tilknyttede voksne. I 2017 interviewede EVA fem deltagende drenge, en far til en af de deltagende drenge, to voksne tilknyttet Boys on Track og en trivselsmedarbejder fra den nærliggende skole.

Projektgruppe

Undersøgelsen er udarbejdet af en projektgruppe med følgende deltagere:

- Konsulent Mathilde Jensen (projektleder)
- Seniorkonsulent Cecilie Juul Jørgensen (indtil oktober 2017)
- Juniorkonsulent Johan Juliussen.

3 Resultater

Interviews med drenge, voksne og forældre tegner overordnet et billede af, at Boys on Track er et projekt, der har udviklet drengene i en positiv retning og øget deres trivsel. Drengene oplever Boys on Track som ugens højdepunkt og fortæller, at de er blevet gladere af at deltage. Denne glæde smitter af på deres trivsel og velbefindende i andre sociale sammenhænge, herunder også i skolen. En af drengene siger fx: "Jeg har det godt i dag. Er glad. Og har gode venner. Jeg var ikke så glad før, men da jeg kom med, der var jeg bare glad."

Drengenes udbytte kan relateres til en række virkningsfulde elementer i Boys on Track. Det drejer sig om:

- Aktiviteterne gør Boys on Track til ugens højdepunkt
- Nye succesoplevelser giver selvtillid
- Sammenhold og fællesskab blandt drengene er et kerneelement
- Relationsarbejde er en nøgle til at hjælpe drengene på vej
- Projektets voksne fungerer som rollemodeller for drengene
- Samarbejde mellem institutioner er nødvendigt
- Far-søn-aktiviteter har stor værdi
- Boys on Track styrker drengenes engagement i skolen
- Den øgede trivsel bringer drengene tættere på uddannelse og job.

De enkelte elementer udfoldes i de følgende afsnit. Notatet afrundes med anbefalinger til det fremadrettede arbejde med at fastholde drengenes positive udvikling og bringe de virkningsfulde elementer i spil i andre sammenhænge. Forud herfor tegnes der et billede af, hvordan drengene har gennemgået en positiv udvikling af både social, personlig og faglig karakter og har opnået øget trivsel.

Drengene har gennemgået en positiv udvikling og opnået øget trivsel

De interviewede drenge har alle gennemgået en positiv udvikling, fra de blev en del af projektet, til i dag og har opnået øget trivsel. Den positive udvikling er af både social, personlig og faglig karakter.

En håndfuld af projektets øvrige deltagende drenge har ikke udviklet sig i samme grad eller opnået øget trivsel. En af de voksne beskriver, at denne gruppe drenge har haft vanskeligt ved at indgå i de

forskellige grupper i Boys on Track, grundet sociale udfordringer af særlig karakter. Samtidig understreger hun, på linje med moren til en af disse drenge, at drengene stadig opnår et udbytte gennem projektets fysiske aktiviteter og en individuel støttekontakt, som kan etableres gennem projektet. Der er således tale om udbytte på flere niveauer, og derfor har projektet også valgt at fastholde denne gruppe drenge.

De interviewede drenge har alle haft forskellige indgange til og baggrunde for at blive en del af projektet. Kendetegnende for drengene er, at de er blevet en del af projektet grundet deres udfordringer af social, personlig og faglig karakter – udfordringer, som påvirkede deres trivsel negativt og gjorde det vanskeligt for dem at begå sig i skolen såvel som i forbindelse med øvrige aspekter af hverdagslivet. Udfordringerne af social karakter har fx handlet om mobning, mangel på venner eller vanskeligheder ved at være blandt andre mennesker. Personlige udfordringer har fx handlet om manglende selvtillid og ensomhed, mens faglige udfordringer har handlet om, at drengene har haft vanskeligt ved fag som dansk og matematik og generelt ikke har brudt sig om at gå i skole. For nogle af drengene relaterer udfordringerne sig til ordblindhed eller diagnoser som ADHD og autisme, mens udfordringer hos andre af drengene fx kan relateres til manglende støtte i familien eller dårlige skoleerfaringer.

Drengenes positive udvikling på baggrund af projektet omfatter udvikling af både sociale, personlige og faglige kompetencer. Drengene er generelt gode til at sætte ord på og reflektere over deres udbytte af Boys on Track. En anbefaling i forbindelse med første interviewrunde var, at man i projektet også arbejdede med at øge drengenes refleksionsniveau ved i højere grad at tale med drengene om deres udvikling og projektets formål. Denne anbefaling ser ud til at være blevet fulgt, da drengene ved denne tredje interviewrunde har fået et bedre sprog til at kunne tale om deres udbytte.

Den sociale udvikling kan spores i drengenes oplevelser af at have fået venner, være blevet bedre til at tale med andre mennesker og have fået mod på at møde nye mennesker. En af drengene siger: ”Jeg har lært at være mere social i det. Og det med, at man ikke tror på sig selv, det duer ikke i Boys on Track, for så kommer man ikke til at snakke med de andre.” Drengene kan stadig opleve konflikter, men har nu tillid til, at der er voksne, der kan hjælpe dem med at løse dem. Det beskriver en af drengene: ”Jeg har det bedre, end da jeg startede. Der er stadigvæk diskussioner, men det skal de voksne nok løse. Hvis der er ting, der ikke er så fede, så løser vi det sammen.”

Drengenes oplevelser af at være blevet gladere og bedre til at tro på sig selv tegner et billede af, at der er sket en personlig udvikling. Nogle drenge fortæller, at de har fået det bedre med sig selv og har fået mod på at sige deres egen mening. En af drengene siger fx: ”Jeg har lært at komme lidt mere med min egen mening. Fx hvis der er noget i klassen, hvor jeg synes noget.” Andre drenge oplever, at de er blevet mindre utålmodige og bedre til at kontrollere deres vrede. En af drengene siger: ”Jeg er blevet bedre til ikke selv at blive vred. Der er mange gange, jeg ikke selv er blevet vred, efter at jeg er startet i Boys on Track.”

Drengene oplever også, at de har udviklet sig fysisk gennem aktiviteterne. En af drengene beskriver fx, hvordan aktiviteterne i projektet har styrket hans krop og den måde, han er på: ”Hvis jeg havde kunnet det her noget før, så ville jeg gerne det. Det gavner en rigtig meget. Jeg føler, jeg har været i Boys on Track i tre år. Det har styrket hele min krop og den måde, jeg er på. Min kondi. Jeg har udviklet og ændret mig meget.”

Fagligt mærker drengene også en forskel. Flere af drengene indikerer, at deres sociale og personlige udvikling har haft en positiv afsmitning på deres lyst til at gå i skole og deres faglige niveau. En af drengene siger:

> Jeg har fået det bedre, end jeg havde tidligere. Jeg blev mobbet tidligere, og så kom jeg på Mors, og det var meget bedre, og Boys on Track har 100 % støttet mig i mange ting. Og det har gjort mig bedre fagligt og bedre til at turde flere ting i Boys on Track også.

Oplevelser af drengenes udvikling blandt forældre og voksne i projektet

De interviewede forældre beskriver også, hvordan drengene har udviklet sig positivt både socialt, personligt og fagligt. De fortæller, at drengene er blevet gladere og har fået mere mod på at prøve nye ting af. Drengene har fået et sted, hvor de føler sig velkomne, og er blevet en del af et fællesskab – en følelse, som drengene ikke har været vant til at have. En af fædrene fortæller: "Han er blevet mere modig og tør springe ud i ting. Og jeg tror, at det her har været med til at hjælpe. Jeg tror, at det her har givet et ryk i den rigtige retning."

Derudover fremhæver forældrene den udvikling, der er sket over tid. En af fædrene fortæller, at hans søn til at begynde med i projektet var en forsagt og stille dreng, mens han i dag er en af dem, der går forrest og har fået noget ansvar: "Han er gået fra at være en af dem, der stod bagerst, til at være en af dem, der trækker. Der er sket en kæmpe udvikling, og det har smittet af på hans skolegang og hans privatliv og hans omgangskreds generelt."

En af de voksne, der er tilknyttet den nærliggende skole, fortæller, at drengenes udvikling i hendes øjne hænger sammen med, at drengene har haft brug for at få udvidet deres horisont og få nogle nye oplevelser. Flere af drengene kommer fra hjem, hvor forældrene ikke har ressourcerne til at hjælpe dem. Her har projektet taget afsæt i drengenes forskellige udfordringer og behov og har hjulpet den enkelte på vej.

De voksne i projektet beskriver, hvordan drengenes udvikling også hænger sammen med, hvor lang tid drengene har deltaget i projektet. Jo længere tid drengene har deltaget, desto mere har de udviklet sig. Det hænger sammen med, at det tager tid at opbygge en relation mellem drengene og de voksne, og at drengene kan rykkes længere, når de voksne kender dem godt. Samtidig kan det tage noget tid for drengene at opbygge et tilhørsforhold til det nye fællesskab, som er endnu en forudsætning for, at drengene føler sig trygge i grupperne og tør kaste sig ud i de nye aktiviteter.

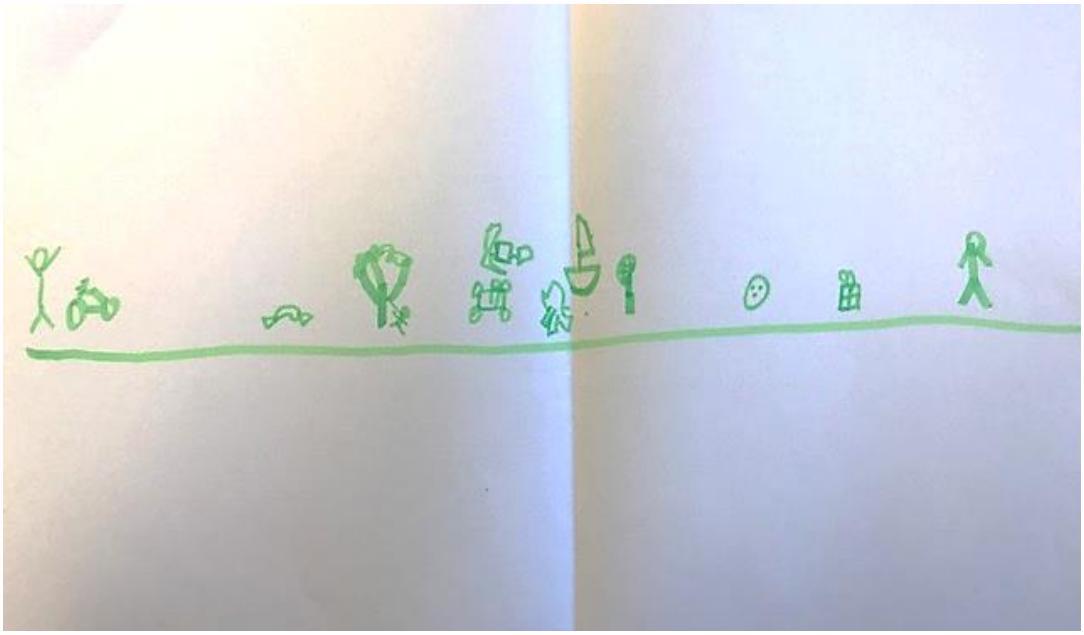
En enkelt af drengene i projektet har ikke opnået den samme synlige udvikling som de øvrige drenge. Det indikerer drengens mor og de voksne i projektet. Moren fortæller, at drengen har massive vanskeligheder socialt grundet hans ADHD-diagnose og stadig den dag i dag har det rigtig svært. Hun beskriver, hvordan de voksne har prøvet at flytte hendes søn rundt på forskellige hold, men at han har haft vanskeligt ved at passe ind. Han har fået et udbytte af at deltage i de fysiske aktiviteter i projektet og har gennem projektet fået en støtteperson, som har en stor betydning for ham, men trods projektets indsats er hendes søn stadig ikke i stand til at indgå i sociale sammenhænge. Det tegner et billede af, at der i enkelte tilfælde skal noget andet til, end hvad der ligger inden for projektets rammer.

Aktiviteterne gør Boys on Track til ugens højdepunkt

Drengene er opmærksomme på, at de har nogle udfordringer, som gør, at de har fået lov til at deltage i projektet. Men det er ikke projektets særlige indsats omkring drengenes udfordringer, der fylder i drengenes omtale af projektet. Snarere fremhæver drengene projektet som ugens højdepunkt

og som noget, de går til. Således italesættes Boys on Track som en fritidsaktivitet på linje med andre fritidsaktiviteter.

Drengene har undervejs i Boys on Track deltaget i og afprøvet en række forskellige aktiviteter, som fx cykling, klatring og gokart. Derudover har nogle af drengene også været på virksomhedsbesøg på fx en landbrugsskole for at få et indblik i job- og uddannelsesmuligheder. Aktiviteterne fremhæves som det første af drengene og som det, der gør Boys on Track til ugens højdepunkt. En af drengene tegner en tidslinje med de aktiviteter, der har gjort størst indtryk på ham, i kronologisk rækkefølge.

Fra højre mod venstre viser tegningen følgende:

- Cykling
- Middag for alle forældre
- Træklatring ude i en skov
- Gokart med far
- Bål og madlavning til fædre
- Sejle i båd
- Badminton
- Bowling
- Pakkeleg til jul.

De forskellige aktiviteter er en central del af drengenes begejstring for projektet. Aktiviteterne giver drengene nye oplevelser, som er med til at give dem energi og glæde, og som med drengenes ord er "oplevelser, man kan huske". Drengene har noget, de skal til ugentligt, og som er med til at dele ugen op og gøre den overskuelig for drengene. Drengene fortæller, at de glæder sig hver uge til at

skulle til Boys on Track, og at de bagefter har det godt, fordi de har lavet noget sjovt sammen med nogen, de kender eller er ved at lære at kende. Det bliver nemmere for drengene at tackle en ellers lang skoleuge, når de har noget at se frem til. En af drengene, som går til Boys on Track om onsdagen, fortæller: "Boys on Track gør både den første og den sidste del af ugen god: Inden Boys on Track glæder man sig, efter Boys on Track har man det godt, fordi man har haft det sjovt."

Den ugentlige dag giver desuden drengene en pause fra det, der er svært, fx vanskeligheder i familien. En af drengene fortæller fx: "Det sjoveste var gokart. Min bedstefar døde. Og det var, dagen efter at vi havde været til begravelse, at vi skulle til gokart. Så det var dejligt at tænke på noget andet."

Forældrene genkender drengenes entusiasme for projektet. Deres sønner ser hver uge frem til at skulle til Boys on Track og glæder sig til aktiviteterne. En af fædrene siger: "Selvom det er frivilligt, og drengene ikke altid orker så meget, orker de altid Boys on Track." Forældrene fortæller også, at en stor gevinst ved Boys on Track er, at det giver drengene et afbræk i hverdagen, der gør ugen lettere at gå til: "Ugen bliver delt over i to, fordi han skal til Boys on Track onsdag, så det er mere overskueligt, nemmere at kapere for ham."

Gennem projektet er der opbygget et positivt sprog omkring det at være en del af Boys on Track. De voksne beskriver også Boys on Track som en aktivitet, drengene går til. Samtidig omtaler de selve visiteringen til projektet som "casting" for at tegne et positivt billede af, at drengene er blevet udvalgt til projektet. De voksne har også gennemgående kunnet mærke drengenes begejstring for og lyst til at tage del i aktiviteterne. En af de voksne beskriver fx, at han kan se en stor værdi i, at aktiviteterne giver drengene mulighed for "at komme ud af skallen og turde på egen hånd."

Nye succesoplevelser giver selvtillid

Drengene har gennem de enkelte aktiviteter i Boys on Track fået nye succesoplevelser, som har været med til at give dem øget selvtillid. Drengene oplever, at de gennem flere af aktiviteterne, som fx klatring og gokart, har overskredet nogle grænser og gjort noget, som de ikke troede, de kunne. Ved at klare noget, der er svært, opbygger drengene en tro på sig selv. En af drengene siger: "Det giver altid et ekstra skub, når man kan vise, hvad man duer til. Og det er det, Boys on Track viser: at man kan meget mere, end man selv tror."

Drengene fortæller, at det er rart, at de voksne har presset dem lidt til at overskride nogle grænser og prøve noget, de ikke selv troede, de kunne. En af drengene forklarer: "Det er godt, når de voksne presser en lidt – tror på, man kan." Når de voksne tror på, at de kan, oplever drengene at blive modigere. Det gælder også i forhold til ting, man endnu ikke selv ved, man kan, forklarer en anden dreng: "De voksne ved, man kan, selvom man ikke selv ved det endnu."

Flere af drengene sætter samtidig ord på, hvordan de kan bruge det, de lærer gennem aktiviteterne, i andre sammenhænge. En af drengene siger fx: "Det styrker os, at vi prøver noget, som vi ikke tør. Det hjælper os gennem andre ting. Det kan være i skolen eller bare generelle ting."

De voksne i projektet har også oplevet, hvordan aktiviteterne i løbet af projektet har haft en betydning for drengenes udvikling. De beskriver blandt andet, at drengene er blevet mere åbne og modtagelige over for nye ting generelt.

Også forældrene italesætter den forskel, som aktiviteterne har gjort for drengene. En af fædrene beskriver aktiviteterne som redskaber, der hjælper drengene på vej: "De har nogle gode redskaber i

Boys on Track. De kommer på ture og får prøvet sig selv af og finder ud af, at de godt kan. De kommer på klatrevæg, til gokart, til svømning osv. Noget, som de ikke selv ville have haft modet til."

Sammenhold og fællesskab blandt drengene er et kerneelement

Sammenhold og fællesskab er en del af kernen i drengenes positive udvikling. Drengene oplever, at de i Boys on Track har et sammenhold, hvor alle kan være sammen som venner, og hvor de hjælper hinanden, hvis noget er svært. En af drengene siger:

> Boys on Track har været godt – for hvis man har været sur eller nede, så bliver man glad, efter at vi har været til Boys on Track. Det er sammenholdet, og at vi alle sammen kan være venner. Man behøver ikke tænke på noget, man skal bare have det sjovt. Og hvis noget er svært, så hjælper vi hinanden.

En forudsætning for sammenholdet er, at drengene har oplevet at indgå i nye fællesskaber. Fællesskaberne er blevet dannet med afsæt i drengenes interesser, fx for it eller bevægelse. Flere af drengene har tidligere haft vanskeligt ved at omgås andre jævnaldrende socialt. Drengene har gennem de nyetablerede interessefællesskaber dannet nye venskaber og fortæller, at de har fået det godt af at lære nye mennesker at kende. En af drengene fortæller:

> Det er dejligt at lære nye mennesker at kende, fordi det får mig til at have det godt med mig selv. Og jeg er typen, der godt kan lide, at alle har det godt. Og alle har det godt i Boys on Track.

Drengenes positive oplevelser med at lære nye mennesker at kende smitter af på deres sociale trivsel i sammenhænge uden for projektet, hvor de oplever at have fået mere mod på at møde nye mennesker. En af drengene forklarer:

> Det har givet mig nye venner. Og gjort, at jeg tør snakke med lidt flere folk. Jeg er meget stille. Og snakker ikke med folk, jeg ikke har snakket med før. Jeg er blevet en lille smule bedre. Det har ændret sig, fordi jeg er kommet på hold med nogle, jeg ikke kender, og så er jeg bare begyndt at snakke med dem.

Samtidig ønsker drengene at bevare de nyetablerede venskaber, også når projektet slutter. En af drengene er dog bekymret for, om venskaberne kan fortsætte på samme måde, da de i Boys on Track har kunnet være fælles om aktiviteterne frem for om, hvad de plejer at lave. En af drengene siger: "Jeg tror, jeg vil fortsætte med at lege med dem og have fællesskab efter Boys on Track. Men jeg tror lidt, det er på en anden måde. For de er meget ude i deres fritid. Og jeg er meget inde og spille computer."

At selve sammenholdet og fællesskabet mellem drengene er en del af kernen i projektet, italesættes også af de voksne. De fælles oplevelser giver drengene en følelse af at have noget sammen, som knytter dem til hinanden og giver dem en oplevelse af ikke at være alene. Mange af drengene har en tendens til at isolere sig, når de har fri fra skole, og så fylder computeren meget for dem. Projektet har netop sigtet mod at tilbyde drengene nogle andre aktiviteter og støtte drengene i at skabe sammenhold herigennem. En af de voksne fortæller:

> Det her ekstra sammenhold, det giver dem noget. Det med, at man ikke er alene. Det betyder meget. Drengene har ikke alle haft den bedste skolegang. Der har været mange bump på vejen frem til i dag. Det, at drengene har Boys on Track sammen, har været rigtig godt. De har fået et fællesskab, og det styrker dem.

De voksne har også været spændte på at se, om drengene har kunnet fungere sammen i de enkelte grupper, og om de har villet give plads til hinanden. For langt hovedparten af drengene har det vist sig at lykkes. En af de voksne siger: "Det har også været interessant at følge, om de kunne fungere sammen, de her drenge. Om de ville give plads til hinanden. Men det gjorde de. De ser hinanden som ligeværdige."

Relationsarbejde er en nøgle til at hjælpe drengene på vej

Et vedvarende og professionelt arbejde med at opbygge og vedligeholde relationer mellem de voksne og drengene er nøglen til at hjælpe drengene på vej. Det fremgår af interviews med både drenge, voksne og forældre. Kernen i projektets relationsarbejde er de voksnes vedvarende engagement i den enkelte dreng. Derudover har det haft en betydning, at drengene gennem projektet har oplevet kontinuitet i kraft af få, gennemgående voksne, som de har opbygget tillid til og lært at kende. Relationsarbejdet har skabt trygge rum, som er en forudsætning for, at drengene har kastet sig ud i de nye aktiviteter og taget del i de nye fællesskaber.

De voksne i projektet fremhæver selv relationsarbejdet som den centrale del af deres arbejde i projektet og understreger, at pædagogisk erfaring er en nødvendighed. Som voksen i projektet skal man kunne skabe et trygt rum for drengene og tage udgangspunkt i drengenes behov. En af de voksne siger:

> Det er ekstremt vigtigt, hvad for nogle voksne der er koblet på. Hovedoverskriften er relationsarbejde. Der skal være tryghed og fornemmelse for, at vi hygger os og har det godt med os selv. Jeg møder dem på deres hjemmebane, og så tager vi udgangspunkt i det.

De voksne fortæller samtidig, at det er frustrerende, at der ikke er nok reel tid til relationsarbejdet, men at de alligevel prioriterer det, da det er en forudsætning for drengenes deltagelse i projektet. Manglen på tid indebærer imidlertid, at de voksne har en masse frivillig arbejdstid, som de selv omtaler som interessetimer, og at den manglende tid forhindrer, at de kan udvide tilbuddet til resten af de drenge, der også kunne have glæde af at tage del i projektet.

En væsentlig pointe er, at relationen mellem de voksne og drengene ikke er begrænset til aktiviteterne inden for projektet. Relationsarbejdet rækker ud over projektet og forholder sig til drengenes øvrige hverdag. Drengene oplever, at der er nogen, der oprigtigt vil dem, og ikke blot fordi de er ansat til det. Det udtrykker sig blandt andet ved, at de voksne om nødvendigt kører drengene hjem efter endt aktivitet, og ved at dørene også er åbne hos dem uden for den ugentlige aktivitetsdag. En af drengene fortæller, at de voksnes engagement giver ham lyst til at deltage i aktiviteterne:

> Det har været noget af en succes, at man kan være på et hold, hvor de voksne også vil mig. Det er ikke noget, de direkte skal. De gør det for vores skyld. Og så er vi også nødt til at hoppe med og være med, selvom vi ikke gider.

En af projektets forcer er, at der er få, gennemgående voksne, der knytter bånd til drengene og hjælper drengene med at knytte bånd til hinanden. Drengene oplever desuden, at de voksne i projektet adskiller sig fra de andre voksne, de omgås, såsom deres lærere. Det handler fx om, at de kan tale med de voksne i Boys on Track på en anden måde. En af drengene siger:

> Det har været godt med de voksne i Boys on Track. De har været meget rare. De er anderledes end mine lærere, men det er svært at forklare hvordan. Men jeg kan i hvert fald mærke, at det er anderledes. Jeg kan snakke med dem om nogle andre ting.

Relationsarbejdet udtrykker sig også ved, at de voksne engagerer sig i aktiviteterne sammen med drengene. Det giver drengene en oplevelse af, at de voksne ser dem som ligesindede. En af drengene siger: "De er jo også med til aktiviteterne. Jeg er glad for, at vi ikke er alene om det, men at der er en, der vil os, kan man sige. Jeg har ikke oplevet sådan nogle voksne som dem før."

Samtidig udtrykker de voksnes engagement sig ved, at hver aktivitet følges op af en snak om, hvad drengene har fået ud af aktiviteten. En af drengene fortæller: "Hver gang vi er færdige med noget, så snakker vi om, hvordan det er gået, og om der er noget, vi kan gøre bedre."

Projektets voksne fungerer som rollemodeller for drengene

Også forældrene udtrykker begejstring for de voksnes arbejde med deres sønner og vurderer, at de voksne har hjulpet deres sønner rigtig meget. De mærker også de voksnes engagement i drengene og fortæller, at de voksne også bliver rollemodeller, som drengene spejler sig i. Samtidig er det ikke kun drengene, de voksne er der for. Forældrene oplever også selv at kunne rådføre sig med de voksne i projektet, hvis de har behov for det, og har generelt stor respekt for de voksnes arbejde:

> Interviewer: Hvad er det, de voksne i Boys on Track kan?
>
> Far: Engagement! Og nu bliver jeg helt rørt. De vil de her børn, og det er simpelthen fantastisk. Og de er standby. Man kan skrive til dem og får et svar. Jeg kendte ikke de voksne inden. Vi havde ikke brugt ungdomsskolen. Det var ikke nemt at få min søn til at interagere med fremmede folk. Boys on Track er en kraftig medspiller i forhold til, at der er sket en så stor forandring. Hans kontakt til de her voksne er meget anderledes end til hans lærere. De kan pjatte. Drengene får nogle mandlige figurer, hvor de får noget modspil og kan spejle sig i dem. De er med på spas. De har nogle andre muligheder og frihed, de her voksne, og det benytter de sig af.

Selve kontakten til de voksne bliver af nogle af forældrene fremhævet som drengenes væsentligste udbytte af projektet. Det har overrasket dem, hvor hurtigt drengene har åbnet sig for de voksne og knyttet tætte bånd til dem – noget, hovedparten af drengene har svært ved i andre sammenhænge. En af fædrene siger:

> Det er nok næsten kontakten til de voksne, der har givet ham det største udbytte. De voksne har forstået netop de her problemer med kammerater, som han har haft, og de har hjulpet ham den vej. Det er voksenkontakten. Den har han i hvert fald søgt meget, og han er jo helt vild med dem alle sammen.

Forældrene bemærker desuden, at drengene har mere respekt for de voksne i Boys on Track end for andre voksne, og at de voksne også rækker ud efter drengene, når det er vanskeligt. En af fædrene fortæller:

> De voksne i projektet er altid glade og rækker en hånd ud, også hvis det er vanskeligt. For os er det guld værd, at de har det hold deroppe. Børnene bliver aktiveret og mere selvsikre. Og drengene har et andet forhold til dem i projektet end til lærerne. Min dreng har mere respekt for de voksne i Boys on Track. De har styr på dem derovre. Der er lidt mere respekt. Jeg ved ikke, om det er, fordi de har mere tid til dem, men drengene er i hvert fald meget lydhøre over for dem.

Forældrene understreger samtidig, at de voksnes tilgang til drengene og genkendeligheden blandt de voksne er afgørende for, at deres drenge har rykket sig. En af fædrene siger:

> Nogle af de her lidt skæve børn, som bare ikke passer ind. Der har de et tilbud og en helt anden tilgang til de børn, hvor de siger, at det vigtigste er, at de kommer, og så kan vi gøre noget ved det. De får noget socialt sammen og får lavet relationer. Det har de formået. Der er meget få voksne, men det er de samme, og der er genkendelighed. Det har stor betydning for, at det lykkes.

Samarbejde mellem institutioner er nødvendigt

Samarbejde og videndeling mellem ungdomsskolen (herunder Boys on Track), de omkringliggende skoler og kommunen er en nødvendig forudsætning for, at projektet har formået at rykke drengene.

Samarbejdet mellem ungdomsskolen og de omkringliggende skoler handler om, at skolerne støtter op om projektet. Samarbejdet var også til stede, inden projektet gik i gang, men Boys on Track har forstærket det. Ifølge en af de voksne, der arbejder som støttepædagog på en nærliggende skole, handler en del af samarbejdet om, at man på skolen løbende taler med drengene om deres oplevelser i Boys on Track og forbereder dem på at skulle afsted: ”Vi skal snakke med dem om, hvad det handler om. Forberede dem på det. For forberedelse for de her elever, det er alfa og omega.”

Samarbejdet indbefatter også videndeling mellem de forskellige institutioner. Videndelingen handler om at udveksle oplevelser og erfaringer med drengene og tage hinanden med på råd, når der skal tages vigtige beslutninger om drengene, eller når der er nogle udfordringer med forældrene. Støttepædagogen fortæller:

> Jeg har en håndfuld drenge, som er tilknyttet Boys on Track. Og jeg har drengene til daglig, og så har vi kontakten til ungdomsskolen. Et rigtig tæt samarbejde. Og det er vigtigt. De kan se drengene i nogle andre sammenhænge, end vi ser dem i. Og vi ved, hvis drengene har en dårlig dag. Der er en videndeling, der går begge veje.

Videndelingen mellem skole og ungdomsskole sker som dynamiske ad hoc-samtaler, og her har det en betydning, at skolerne ligger tæt på hinanden. Samtidig fortæller støttepædagogen, at skolen har en rolle, når der skal tages centrale beslutninger om drengene:

> Vi er gode til at bruge hinanden. Vi er også meget tæt på hinanden. Rent fysisk. De kan godt komme herned og sige ”der er lige noget her, tænker I det samme?”, og så udveksler vi. De voksne i Boys on Track tager os også med på råd, når de overvejer noget. På et tidspunkt var de ved at tage en af drengene af et hold. Men det syntes vi simpelthen, var synd, og de valgte så at beholde ham på det hold. Så der har vi som skole også en rolle.

Derudover har det en betydning, at kommunen bakker op omkring ungdomsskolens arbejde, fx ved at visitere drenge med behov for en særlig indsats til projektet. De voksne beskriver, hvordan projektet over tid er lykkedes med at skabe sig et godt ry i kommunen, der gør, at det får flere henvendelser om drenge, der kunne have glæde af projektet. Det gode ry tager afsæt i, at de gode erfaringer med drengenes udvikling efterhånden er blevet spredt i området.

Det nødvendige samarbejde mellem ungdomsskole, skoler og kommune fremhæves også af de interviewede forældre. Flere fortæller, at de er blevet henvist til projektet efter at have haft en samtale med kommunen om deres søns udfordringer. Samtidig hjælper det, at skolen bakker op om drengenes deltagelse i projektet. En af fædrene siger:

> Vi havde snakket med kommunen, vi havde problemer med vores søn. Det faglige. Og han græd, hver gang han skulle i skole. Derigennem spurgte de os, om han var interesseret i Boys on Track. Og det hjælper, at der er nogen i skolen, der også kan tage hånd om det.

Far-søn-aktiviteter har stor værdi

Et af projektets indsatsområder har været at inddrage drengenes fædre i projektet, hvor det var muligt, med henblik på at give far og søn fælles positive oplevelser, der potentielt kan skabe nye vaner i hjemmet. Interviewene viser, at far-søn-aktiviteterne betyder meget for både drenge og forældre. Aktiviteterne har givet mulighed for, at drengene får kvalitetstid med deres fædre, at fædrene får et indblik i deres sønners omgang med de andre i projektet, og at fædrene udveksler erfaringer med hinanden.

Fædrenes deltagelsesgrad i projektet har varieret. De voksne i projektet fortæller, at det har været en udfordring at få nogle af fædrene til at deltage, da de har haft svært ved at finde tid til det, ikke har kunnet overskue at deltage eller ikke har prioriteret det. De har forsøgt at have en så tæt kontakt til forældrene som muligt, men fortæller samtidig, at førsteprioriteten har været at få drengene med.

Nogle fædre har været med til størstedelen af aktiviteterne, mens andre fædre har taget del i enkelte eller slet ingen aktiviteter. En af drengene har haft sin storebror med, da hans far ikke selv kunne deltage. Drengene, der har haft deres fædre eller andre familiemedlemmer med til aktiviteter, har alle set det som en god oplevelse. En af drengene fortæller fx: ”Vi var til skydning, hvor vi skulle skyde lerduer. Det var fedt at have far med. Vi er begge konkurrencemennesker. Det var udfordrende i starten, men vi blev bedre og bedre til det. Det var rart, at han var med til det.”

De interviewede forældre er alle begejstrede for far-søn-aktiviteterne. Aktiviteterne sætter den enkelte søn i fokus og er med til at støtte op om en positiv relation mellem far og søn. En af fædrene, der har to sønner i projektet, fortæller:

> Jeg har været med til både sommeraktiviteter og vinteraktiviteter. Jeg har prøvet at nå at være med til så meget som muligt. For mig er det ufatteligt meget værd. Når der er fire børn i huset, og de alle sammen skal have opmærksomhed hver dag, så er det rart at have tid sammen med de to kun og gøre noget for dem – vise, at man ikke bare er ligeglad, men at man gerne vil være sammen med dem. Det betyder ufatteligt meget!

Fædrene understreger, at de også laver aktiviteter med deres sønner uden for projektet, men at det er en gave for dem at få nogle nye fælles oplevelser i projektet med deres søn, hvor de kan have det sjovt sammen og samtidig få glæde af at se, hvordan deres søn indgår socialt med de andre drenge. En far fortæller:

> Og så er vi fædre blevet inviteret med. Det er fantastisk, at vi kan stå på sidelinjen og følge med. Det her far-søn-agtige, det er rigtig fint. Det er lige fra skydning til racerbil til gokart, og det er helt fantastisk. Vi har også far-og-søn-tid ud over Boys on Track, men at se ham indgå i et samarbejde og en relation med jævnaldrende, hvor han normalt bare er ham, der sidder og kigger ned i jorden, hvordan han pjatter og leger med de andre, det er fantastisk. Han blomstrer i samværet med de andre. Det er rigtig godt.

Desuden giver far-søn-aktiviteterne mulighed for at møde de voksne i projektet og de andre fædre, hvor man kan dele erfaringer med hinanden: "Der er mange, der har lidt hen ad de samme problemer. Og der kan man dele erfaringer og snakke om børnene. Og det har været meget rart, at man kunne det. At man ikke sidder alene med det."

Den interviewede mor deler samtykkende sin begejstring for far-søn-aktiviteterne og understreger, at de har givet både hendes søn og hendes mand et stort udbytte:

> Den helt store succes har absolut været far-og-søn-aften. Det var en gang om måneden, hvor de lavede alt muligt. De var ude og køre gokart, og det var virkelig hygge for dem. Det var en god oplevelse, hvor det hele var planlagt fra bunden, og det var så gennemført, det, de fik gjort, og de havde hygget sig og var så glade. Det var en rigtig positiv oplevelse at drage fædrene med ind i det. Og det gav lige så meget til min mand, som det gav min søn.

Boys on Track styrker drengenes engagement i skolen

Data tegner et billede af, at Boys on Track har været med til at styrke drengenes faglige engagement i skolen. Hvor hovedparten af drengene tidligere har haft det meget svært med skolen, blandt andet grundet mobning og manglende selvtillid, oplever drengene i dag, at Boys on Track har gjort dem gladere generelt og også gladere for skolen. En af drengene siger: "Jeg havde det meget svært med skole, inden jeg startede i Boys on Track. Der var mange, der drillede folk, og det var ikke så fedt. Men Boys on Track – det har gjort os gladere generelt; vi har glædet os. Og det giver glæde både inden og efter."

At tro på sig selv og på, at de godt kan, er noget, drengene oplever at have lært i Boys on Track og nu kan bruge i skolen. De har fx fået mod på at række hånden op og deltage mere aktivt i timerne end tidligere. En af de ældre drenge fortæller:

> Jeg kan godt bruge nogle ting, jeg har lært i Boys on Track. Det med, at man rækker hånden op lidt oftere. Det har været med til at sige "du kan faktisk godt". Så det har også styrket min skolegang, kan man sige. Jeg kan række hånden op og sige noget. Det var svært inden Boys on Track. Nu er det blevet bedre.

Forældrene beskriver også, hvordan Boys on Track har været en vigtig medspiller i forhold til at øge drengenes lyst til at gå i skole, og at det kan mærkes på deres faglige niveau. Nogle fædre beskriver, at deres sønner er gået fra ikke at ville i skole til nu at have det fint med at gå i skole. Det kan mærkes på deres faglighed. En af fædrene fortæller:

> Han havde det meget dårligt, inden han kom med. Han havde det meget dårligt, både selvværds- og læringsmæssigt. Han havde det meget, meget skidt, og vi havde en dreng, der stort set ikke var i skole. Jeg har en dreng, der virkelig, virkelig har haft gavn af det her tilbud. Jeg havde en søn, der ikke kunne passe sin skole og havde en fraværsprocent på 80-90 %, og jeg siger ikke, at det er Boys on Track, der har fået ham tilbage, men det er i hvert fald en vigtig medspiller. Der er sket en kæmpe udvikling. Så det er kun positivt.

Den øgede trivsel bringer drengene tættere på uddannelse og job

Projektets langsigtede mål er, at drengene efter projektafslutning får mod på at deltage i nye sociale organiserede fællesskaber og på sigt gennemfører en ungdomsuddannelse eller kommer i beskæftigelse.

Interviewene med drengene, forældrene og de voksne giver klare indikationer på, at drengene har rykket sig tættere på både foreningsliv, fritidsjob, uddannelse og job end tidligere. Samtidig er det vigtigt, at drengenes positive udvikling fastholdes, hvis det langsigtede mål skal realiseres. En af de voksne fortæller, at de i projektgruppen allerede er i gang med at lægge en plan for, hvad der skal ske med drengene efter endt projekt. De forsøger fx at lade nogle af de ældste drenge overgå til nogle aktiviteter i det nærliggende frivillighedscenter og prøver at få yngre drenge over på de almindelige hold på ungdomsskolen med en støttekontakt – noget, drengene ikke har været i stand til tidligere. Hun understreger samtidig, at det er vanskeligt at fastholde den ekstra indsats inden for ungdomsskolens budget, og at de stadig kommer til at mangle et sted for de drenge, der ikke kan indgå i ungdomsskolens aktiviteter.

Flere af drengene beskriver, at projektet har givet dem et indblik i, hvilke tilbud der er på ungdomsskolen. Hvor de ikke tidligere har haft mod på at opsøge ungdomsskolen, føler de sig i dag mere trygge til at afprøve nye ting. Derudover har en del af drengene fået fritidsjob eller er i gang med at søge fritidsjob. En af de voksne fortæller, at man i projektet har arbejdet bevidst med at hjælpe drengene tættere på et fritidsjob. Nogle af drengene har fx været tilknyttet jobtræningsforløb gennem ungdomsskolen. Derudover har de voksne i projektet støttet drengene i at opsøge mulige arbejdspladser og hjælpe dem godt i gang med fritidsjobbet. En af drengene fortæller, at han i forbindelse med at søge arbejde talte med de voksne i projektet om det. Han synes, det var grænseoverskridende at tage kontakt til forretningen, men at det er fint, når man kommer ind i samtalen: ”Det er i en computerforretning. Det går jeg meget op i. Det er lidt akavet i starten at søge job og at snakke med dem. Men så kommer man mere ind i samtalen, og så er det ikke akavet. Jeg venter på svar på det nu.”

Hovedparten af drengene udtrykker, at de, til forskel fra tidligere, i dag har fået drømme og planer for fremtiden. Nogle drømme og planer fremstår mere realistiske end andre, men kendetegnende er det, at drengene ser lyst på fremtiden og kan se sig selv i forhold til både uddannelse og job. De yngre drenge tænker mest i jobprofessioner som advokat og kok. En af drengene siger fx: ”Jeg læste lidt på, om jeg kunne blive advokat” eller ”jeg vil gerne være kok, når jeg er færdig. Eller designe mit eget tøj”.

De ældre drenge taler sig ind i ungdomsuddannelseslandskabet og er nysgerrige på de forskellige muligheder. En af drengene fortæller: ”Jeg kunne se en masse forskellige uddannelser nede på torvet. Jeg fandt noget med it-supporter og data og tænkte, at det var en god vej at gå. Det tog kun tre år. Det kunne være sjovt at lave.”

De ældre drenges tanker om valg af ungdomsuddannelse tager afsæt i deres interesser. Det afspejler sig fx i en af drengenes fortællinger:

> Vi var i Herning, da der var Skills. Det gav mig en inspiration til at komme til Game College. Man kan blive e-sportstræner, lave e-sport eller designe spil. Det er tre gode fag. Godt nok er det et college, men det er det værd, hvis man kan få en gymnasieuddannelse samtidig. Med hensyn til fremtiden har jeg altid drømt om noget med it. It-supporter eller som selvstændig. Computer har jeg altid sat som første punkt.

Forældrene fortæller, at de i dag er langt mere optimistiske end tidligere i forhold til at kunne se deres sønner i uddannelse og job. De er glade for, at deres sønner har fået mod på fritidsjob og på at deltage i sociale sammenhænge med andre unge. Flere af forældrene oplever deres sønner som almindelige teenagere, der har udfordringer og muligheder som andre teenagere. En af fædrene fortæller, at mens han for et par siden havde en søn, der stort set aldrig var i skole, har han i dag en søn, der trives i skolen og har planer for fremtiden:

> I dag er han en helt normal teenager, der skal starte på kørekort her snart og er begyndt at kigge på bil. Og han ved, hvad han skal efter skolen, og alt er faldet på plads. Det er en teenager på godt og ondt. I dag er der slet ikke nogen bekymringer overhovedet. Efter 10. klasse skal han være landbrugsmaskinfører. Det er der helt styr på. Og det tager fire et halvt år. Og det er længere end min uddannelse, og det har vi det sjovt over.

Også de voksne oplever, at drengene har fået et større mod på at prøve noget af uden for skolen end tidligere. De håber, at drengene frivilligt vil opsøge ungdomsskolen og tage del i andre sociale sammenhænge, hvor de kan bygge videre på de positive oplevelser, de har fået. Samtidig er det vigtigt, at drengene også i de nye sociale sammenhænge oplever opbakning og støtte, så deres udvikling fastholdes.

4 Anbefalinger til projektet

Gennemgående tegner interviewmaterialet et billede af, at drengene har haft et positivt udbytte af at deltage i Boys on Track, og det ser ud til, at projektets intentioner og kortsigtede mål er blevet indfriet. Dette afsnit beskriver kort nogle opmærksomhedspunkter til det fremadrettede arbejde med at fastholde drengenes positive udvikling og bringe de virkningsfulde elementer i spil i andre sammenhænge.

Fastholdelse af drengenes positive udvikling

Data viser, at Boys on Track har været en medspiller i forhold til drengenes positive udvikling. Hvordan drengene kan fastholde deres udvikling uden for rammerne af Boys on Track, er et vigtigt fremadrettet fokus. Hovedparten af drengene har gennem projektet fået øget trivsel og redskaber til at begå sig i sociale sammenhænge. Samtidig er det væsentligt, at drengene fortsat oplever at blive bakket op af de voksne omkring dem og får hjælp til at håndtere nye udfordringer. Det kan handle om, at forældrene bliver klædt på til at støtte drengene ved hjælp af nogle af projektets redskaber. Fx kan der ved projektets afslutning arrangeres ekstra far-søn-aktiviteter, hvor fædre og sønner sammen lægger en plan for, hvordan fædrene kan bidrage til at støtte drengene i at fastholde den positive udvikling. Samtidig kan det også være vigtigt, at de voksne, der fremadrettet har med drengene at gøre, fx i skoleregi, får den nødvendige viden om drengene, så de har mulighed for at bygge videre på drengenes positive udvikling.

Relationsarbejdet er afgørende – og kræver tid

Drengene har gennem projektet haft et stort udbytte af få gennemgående og engagerede voksne, der møder drengene med en ressourcetilgang og tager sig tid til at forholde sig til drengenes hverdag, udfordringer og behov. At drengene oplever voksne, de kan genkende og stoler på, skaber grobund for, at de tør kaste sig ud i og tage del i nye sociale sammenhænge. Samtidig har der i projektet været tale om en gruppe voksne ildsjæle, der har gjort mere end det, de har været ansat til. De har været på standby og er trådt til, så snart drengene eller deres forældre har haft brug for det. Frem for at der er tale om interessetimer, bør timer til at løfte drengene gennem en helhedsorienteret indsats tænkes ind som en del af den nødvendige ressourcetilførsel, hvis de virkningsfulde elementer skal integreres i en vedvarende løsning.

Når drengene udfordres, opbygger de en tro på sig selv

Drengene er i Boys on Track blevet udfordret til at gøre noget, de ikke troede, de kunne. En vigtig læring fra projektet er, at drengene selv oplever at vokse og få mod på at prøve nyt, når de bliver

mødt af voksne, som tror på, at de kan. Frem for at lade drengene springe over, når noget er vanskeligt, er det vigtigt, at de voksne også hjælper drengene til at overskride grænser, da det er med til at give drengene succesoplevelser og øget trivsel.

En sammenhængende indsats forudsætter samarbejde i systemet

Ungdomsskolens tætte samarbejde med de omkringliggende skoler og kommunen er centralt for, at drengene oplever en sammenhængende indsats, hvor de forskellige initiativer bygger videre på hinanden. Samtidig er samarbejdet en forudsætning for, at ungdomsskolen hurtigt kan handle på baggrund af drengenes behov. Kontakten og hurtigheden i systemet skaber grobund for, at der kan lægges en plan for den enkelte dreng, og at planen kan udrulles inden for en kort tidsramme. Det er vigtigt, at ungdomsskolen fortsat forbliver opsøgende og i dialog med de omkringliggende institutioner, og at skoler og kommune ser ungdomsskolen som en ressource i forhold til at hjælpe drengene på vej. Samtidig er det vigtigt, at den nødvendige videndeling mellem institutionerne finder sted, og at de forskellige institutioner tager hinanden med på råd, når der skal træffes centrale beslutninger om drengenes forløb.

Forberedelse af drengene på projektets afslutning

De interviewede drenge har alle været meget begejstrede for at deltage i Boys on Track og er ikke glade for, at projektet nærmer sig sin afslutning. Det er vigtigt, at drengene forberedes på, hvad der sker, når projektet slutter – hvordan de kan bruge det, de har lært, og fastholde deres positive udvikling videre frem. Drengene har i projektet bygget nye venskaber op omkring aktiviteter faciliteret af de voksne. Aktiviteterne har givet drengene mulighed for at være fælles om noget trods deres forskelligheder. Det er vigtigt, at drengene klædes på til at bevare de nyetablerede venskaber og til at fastholde deres lyst til at møde nye mennesker, da det er afgørende for deres sociale trivsel. En af drengene siger:

> Jeg er glad for, at jeg kom med i Boys on Track. Der er venner og voksne, og så kan vi bare lave en masse sjove ting. Jeg synes ikke, det er sjovt, at det stopper. Jeg ville ønske, at det fortsatte.

Drengene er forskellige og har forskelligt udbytte af projektet

Mens de interviewede drenge alle har gennemgået en positiv udvikling og opnået øget trivsel, kæmper enkelte andre drenge i projektet stadig med massive sociale vanskeligheder og har ikke nødvendigvis rykket sig tættere på at kunne begå sig i organiserede sociale sammenhænge, hvilket er projektets langsigtede mål. Samtidig understreger moren til en af disse drenge, at han har fået et udbytte af projektets fysiske aktiviteter og af den individuelle støttekontakt, som er blevet etableret gennem projektet. Der er således tale om udbytte på flere niveauer. Samtidig træder det frem, at der er en grænse for, hvor langt projektet kan rykke de sværest ramte drenge, der kæmper med vanskeligheder relateret til en diagnose.

Udbredelse og implementering af de virkningsfulde elementer

Data tegner et billede af, at projektet rummer nogle virkningsfulde elementer, der har givet de deltagende drenge et stort udbytte og bidraget til, at de har opnået øget trivsel. Derfor er der et potentiale i at overføre nogle af de virkningsfulde elementer til fremtidige projekter eller den daglige ungdomsskolepraksis. Således vil flere drenge også fremadrettet kunne få glæde af de gode erfaringer, der er opnået gennem projektet. En af fædrene siger:

> Hvis I vil høre noget negativt, så skal I ikke ringe til mig. Så er det nærmest omvendt, at så skulle der være mere af det. Men altså, det er jo ikke negativt. Det har været rigtig, rigtig, rigtig fint, det har det. Jeg krydser fingre for, at andre får lige så meget ud af det som min søn. Og man skal ikke måle samfundet på de bedste, det skal man på de svageste – og det her, det er med til at løfte bunden, det er i hvert fald helt sikkert.

Appendiks A – Indsatsteori

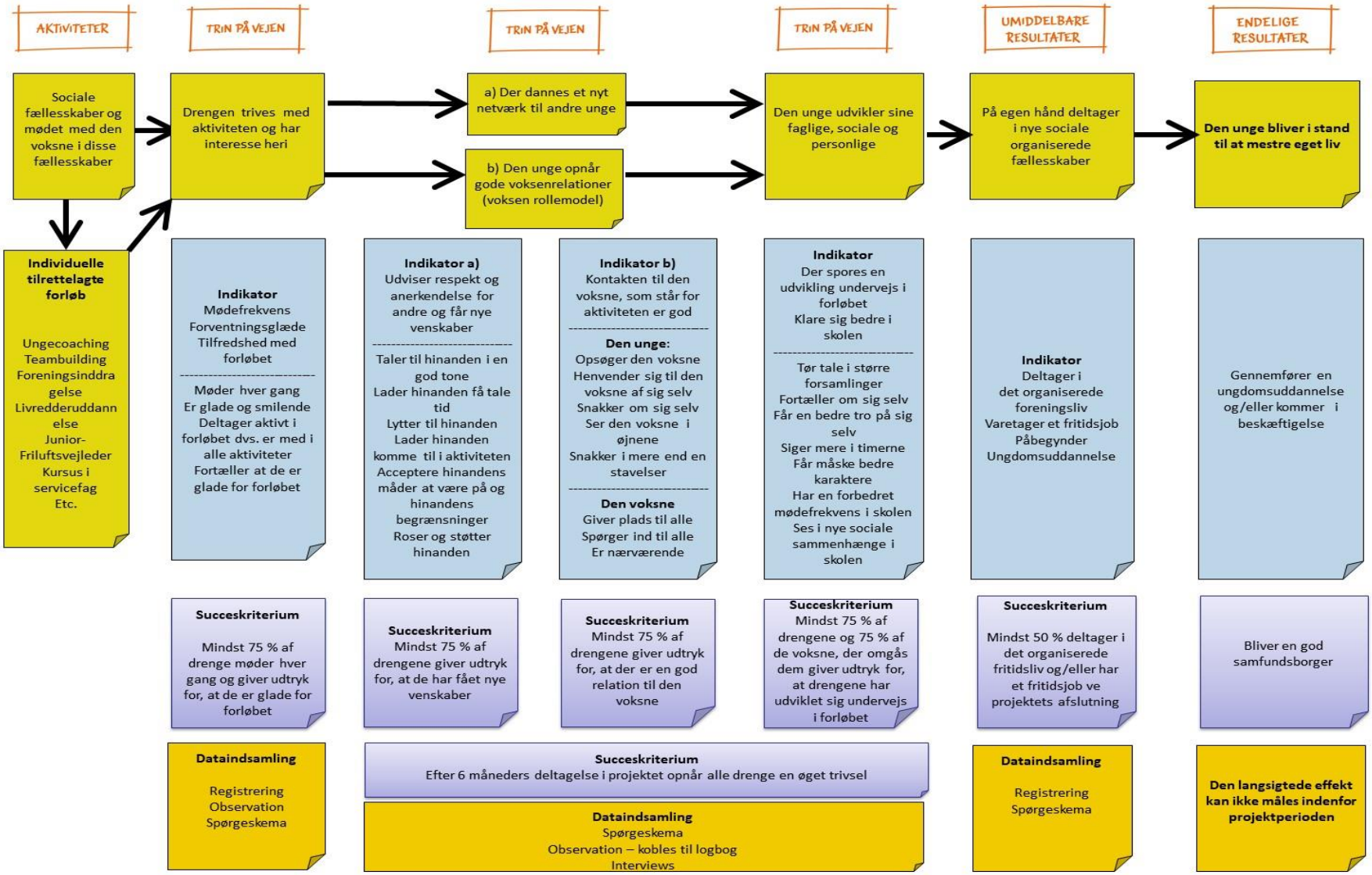
Morsø Ungdomsskole har i samarbejde med EVA udviklet en indsatsteori, som har dannet afsæt for igangsætningen af projektet Boys on Track og den afsluttende evaluering. Indsatsteorien rummer aktiviteter, mål og succeskriterier for projektet.

Indsatsatsteorien er bygget op omkring tre forskellige trin på vejen mod at nå projektets ønskede umiddelbare resultater og endelige resultater. De tre trin er:

1. Drengen trives med aktiviteten og har interesse heri
2. a) Der dannes et nyt netværk til andre, og b) Den unge opnår gode voksenrelationer
3. Den unge udvikler sine faglige sine faglige, sociale og personlige kompetencer.

Hvert trin rummer en indikator samt et succeskriterium. Det overordnede succeskriterium i indsatsteorien er, at drengene efter seks måneders deltagelse i projektet opnået øget trivsel.

Indsatsteorien kan med fordel inspirere til kommende projekter, der omhandler udsatte unge på vej mod ungdomsuddannelse. Den pågældende indsatsteori er illustreret i det følgende:

AKTIVITETER
TRIN PÅ VEJEN
TRIN PÅ VEJEN
TRIN PÅ VEJEN
UMIDDELBARE RESULTATER
ENDELIGE RESULTATER
Sociale fællesskaber og mødet med den voksne i disse fællesskaber
Drengen trives med aktiviteten og har interesse heri
a) Der dannes et nyt netværk til andre unge
b) Den unge opnår gode voksenrelationer (voksen rollemodel)
Den unge udvikler sine faglige, sociale og personlige
På egen hånd deltager i nye sociale organiserede fællesskaber
Den unge bliver i stand til at mestre eget liv
Individuelle tilrettelagte forløb
Ungecoaching
Teambuilding
Foreningsinddragelse
Livredderuddannelse
Junior-Friluftsvejleder
Kursus i servicefag
Etc.
Indikator
Mødefrekvens
Forventningsglæde
Tilfredshed med forløbet
Møder hver gang
Er glade og smilende
Deltager aktivt i forløbet dvs. er med i alle aktiviteter
Fortæller at de er glade for forløbet
Indikator a)
Udviser respekt og anerkendelse for andre og får nye venskaber
Taler til hinanden i en god tone
Lader hinanden få tale tid
Lytter til hinanden
Lader hinanden komme til i aktiviteten
Acceptere hinandens måder at være på og hinandens begrænsninger
Roser og støtter hinanden
Indikator b)
Kontakten til den voksne, som står for aktiviteten er god
Den unge:
Opsøger den voksne
Henvender sig til den voksne af sig selv
Snakker om sig selv
Ser den voksne i øjnene
Snakker i mere end en stavelser
Den voksne
Giver plads til alle
Spørger ind til alle
Er nærværende
Indikator
Der spores en udvikling undervejs i forløbet
Klare sig bedre i skolen
Tør tale i større forsamlinger
Fortæller om sig selv
Får en bedre tro på sig selv
Siger mere i timerne
Får måske bedre karaktere
Har en forbedret mødefrekvens i skolen
Ses i nye sociale sammenhænge i skolen
Indikator
Deltager i det organiserede foreningsliv
Varetager et fritidsjob
Påbegynder Ungdomsuddannelse
Gennemfører en ungdomsuddannelse og/eller kommer i beskæftigelse
Succeskriterium
Mindst 75 % af drenge møder hver gang og giver udtryk for, at de er glade for forløbet
Succeskriterium
Mindst 75 % af drengene giver udtryk for, at de har fået nye venskaber
Succeskriterium
Mindst 75 % af drengene giver udtryk for, at der er en god relation til den voksne
Succeskriterium
Mindst 75 % af drengene og 75 % af de voksne, der omgås dem giver udtryk for, at drengene har udviklet sig undervejs i forløbet
Succeskriterium
Mindst 50 % deltager i det organiserede fritidsliv og/eller har et fritidsjob ve projektets afslutning
Bliver en god samfundsborger
Dataindsamling
Registrering
Observation
Spørgeskema
Succeskriterium
Efter 6 måneders deltagelse i projektet opnår alle drenge en øget trivsel
Dataindsamling
Spørgeskema
Observation – kobles til logbog
Interviews
Dataindsamling
Registrering
Spørgeskema
Den langsigtede effekt kan ikke måles indenfor projektperioden

Drengen trives med aktiviteten og har interesse heri

Indikator
Mødefrekvens
Forventningsglæde
Tilfredshed med forløbet

Møder hver gang
Er glade og smilende
Deltager aktivt i forløbet dvs. er med i alle aktiviteter
Fortæller at de er glade for forløbet

Succeskriterium

Mindst 75 % af drenge møder hver gang og giver udtryk for, at de er glade for forløbet

Dataindsamling

Registrering
Observation
Spørgeskema

Første trin i indsatsteorien
Fra teori til undersøgelse

Formål	Undersøgelsesspørgsmål	Metode	Teknikker og operationaliseringer
At undersøge om drengen trives i aktiviteten	Møder de op til aktiviteten?	Kvantitativ metode til at afdække forekomst	Logbog eller anden form for registrering af fremmøde
	Kan de lide aktiviteten?	Kvantitativ metode til at afdække variation	Spørgeskema om graden af tilfredshed/utilfredshed med aktiviteten, eventuelt koblet med åbne svar hvor de kan beskrive hvad der er bedst og dårligst.
	Deltager de aktivt i aktiviteten og tager de selv initiativer?	Kvalitativ metode til at afdække holdninger, opfattelser og motiver. Kvantitativ metode til selvvurdering af aktivitet.	Observation med henblik på at afdække deltagelsesformer: deltager drengene aktivt eller passivt? Tager de initiativ? Danner de selv grupper eller skal de have hjælp? Hvem danner relationer med hvem? Spørgeskema til selvvurdering af eget engagement i aktiviteten.
	Fortæller de at de er glade for aktiviteten?	-	Spørgeskema til vurdering af tilfredshed med aktiviteten. En alternativ mulighed er en fælles diskussion om forløbet, hvad er godt og hvad er dårligt.
	Hvilke omstændigheder kan gøre at drengene ikke deltager?	Kvalitativ og kvantitativ metode	Opsøgende arbejde hos de drenge, der udebliver. Registrering af grunde til senere analyse af forhindringer i teorien.
	Hvad vurderer drengene selv er godt og dårligt ved aktiviteten?	Kvalitativ metode	Opsamlende fokusgruppe efter 5-6 uger: hvad virker godt og hvad virker mindre godt? Skal der laves ændringer? Hvilke grunde kan der være til udeblivelse ifølge drengene?

Andet (I) trin i indsatsteorien
Fra teori til undersøgelse

a) Der dannes et nyt netværk til andre unge

Indikator a)
Udviser respekt og anerkendelse for andre og får nye venskaber

---

Taler til hinanden i en god tone
Lader hinanden få tale tid
Lytter til hinanden
Lader hinanden komme til i aktiviteten
Acceptere hinandens måder at være på og hinandens begrænsninger
Roser og støtter hinanden

Succeskriterium
Mindst 75 % af drengene giver udtryk for, at de har fået nye venskaber

Formål	Undersøgelsesspørgsmål	Metode	Teknikker og operationaliseringer
At undersøge hvilke netværker der dannes blandt drengene	Hvilken interaktion er der mellem drengene?	Kvalitative metoder til at undersøge relationerne i gruppen af drenge og til at få italesat drengenes egen oplevelse af venskaber.	Gruppe- eller enkeltinterviews om trivsel og venskaber i gruppen
	Danner drengene venskaber med hinanden i aktiviteten?	Kvalitative og kvantitative metoder til at undersøge venskabsdannelse/ relationsdannelse	Observation i aktiviteten med henblik på at vurdere: hvordan drengene taler til hinanden, hvordan de sociale relationer udfolder sig (kan de give plads til hinanden eller kræver det voksenhjælp?), hvordan er de sociale spilleregler i gruppen, hvilke venskaber opstår og hvad er de baseret på (symmetrisk/asymmetrisk forhold)
			Diagrammer over relationer, fx radardiagram med udgangspunkt i én dreng og hans venskaber med andre i gruppen (intensitet måles fx fra 1-5). Kan enten udfyldes med den enkelte dreng eller af voksen på baggrund af registreringer/observation. Diagrammerne kan samlet danne udgangspunkt for en vurdering af gruppens relationer.
	Er der omstændigheder (udenfor indsatsteorien) der gør, at drengene ikke danner nye venskaber?	Kvalitativ metode	Observation med henblik på at vurdere: I hvilke situationer er det svært for enkelte drenge at danne venskaber/relationer? Hvad kendetegner disse situationer? Eller personer?
Alternativt formål: At undersøge udviklingen i drengenes netværk	Hvilken udvikling sker der i drengenes venskabsdannelse?	Kvalitativ og kvantitativ metode, Løbende dataindsamling	Interview og observation som i ovenstående med henblik på at vurdere, hvilken udvikling der sker i gruppen undervejs i projektet.
			Diagrammer som i ovenstående med henblik på at vurdere udvikling i relationer

Andet (II) trin i indsatsteorien
Fra teori til undersøgelse

b) Den unge opnår gode voksenrelationer (voksen rollemodel)

Indikator b)
Kontakten til den voksne, som står for aktiviteten er god

Den unge:
Opsøger den voksne
Henvender sig til den voksne af sig selv
Snakker om sig selv
Ser den voksne i øjnene
Snakker i mere end en stavelser

Den voksne
Giver plads til alle
Spørger ind til alle
Er nærværende

Succeskriterium
Mindst 75 % af drengene giver udtryk for, at der er en god relation til den voksne

Formål	Undersøgelsesspørgsmål	Metode	Teknikker og operationaliseringer
At undersøge drengens voksenrelation i aktiviteten	Hvordan er forholdet mellem drengen og den voksne?	Kvalitativ metode med henblik på at afdække hvordan den unge oplever mødet med den/de voksne	Observation af interaktion mellem drenge og voksen i aktiviteten med henblik på at vurdere: om den unge selv opsøger den voksne, på hvilken måde og med hvilket formål, hvordan den unge taler med den voksne og om hvad.
			Interview med drengene (solo eller gruppe) om, hvordan det er at være i gang med aktiviteten – derigennem berøre hvordan drengen ser den voksne
		Kvalitativ metode med henblik på at afdække den/de voksnes oplevelse af mødet med drengene	Observation af interaktionen mellem drenge og voksen i aktiviteten som i ovenstående
			Interview med voksne om deres oplevelse af drengenes relation
	Er der situationer, hvor voksenkontakten udebliver eller relationen er svær? Hvad kendetegner disse situationer?	Kvalitativ metode med henblik på at undersøge hvilke situationer, hvor voksenkontakten er svær	Interview og observation som i ovenstående med fokus på også at se de steder, hvor kontakten er svær. Hvad kendetegner disse situationer?
Alternativt formål: at undersøge udviklingen i den unges voksenrelation i aktiviteten	Hvilken udvikling kan der spores i relationen mellem dreng og voksen i aktiviteten?	Kvalitativ metode med henblik på at undersøge ændringen i voksenrelationer	Observation med henblik på at vurdere ændringer i drengenes adfærd og relation til voksne. Observation skal foregå løbende over aktiviteten.

Tredje trin i indsatsteorien
Fra teori til undersøgelse

Den unge udvikler sine faglige, sociale og personlige

Indikator
Der spores en udvikling undervejs i forløbet
Klare sig bedre i skolen

Tør tale i større forsamlinger
Fortæller om sig selv
Får en bedre tro på sig selv
Siger mere i timerne
Får måske bedre karaktere
Har en forbedret mødefrekvens i skolen
Ses i nye sociale sammenhænge i skolen

Succeskriterium
Mindst 75 % af drengene og 75 % af de voksne, der omgås dem giver udtryk for, at drengene har udviklet sig undervejs i forløbet

Formål	Undersøgelsesspørgsmål	Metode	Teknikker og operationaliseringer	Vurdering og opfølgning
At undersøge om drengen har opnået øget trivsel	Har indsatsen givet drengen en bedre trivsel end før indsatsen?	Kvalitativ metode med henblik på at vurdere en øget trivsel	Interview med drenge (solo) om vurdering af aktivitetens betydning. Hvad har været svært? Hvordan har drengen løst problemer?	Er første delmål mødt? Har alle drenge opnået øget trivsel? I hvilken udstrækning er dette tilfældet/ikke tilfældet?
				I hvilke situationer er der ikke opnået resultat?
At undersøge drengens personlige, sociale og faglige udvikling i forløbet	På hvilke måder har drengen udviklet sig i løbet af indsatsen?	Kvalitativ og kvantitativ metode med henblik på at vurdere udvikling på flere parametre	Registrering og spørgeskemaundersøgelse til at vurdere faglig udvikling og mindre fravær i skole. Hvordan vurderer den unge selv hans skolesituation mv.?	Hvilken form for opfølgning skal der være på delmål 1?
			Interview med drenge (solo) om social og personlig udvikling: hvad har han lært, hvad har været svært, hvordan løst problemer, hvad har været sjovt mv.	
			Registrering ud fra log bog om personlig og social udvikling med henblik på at vurdere øget trivsel	

Succeskriterium
Efter 6 måneders deltagelse i projektet opnår alle drenge en øget trivsel

Projektafslutning – umiddelbare resultater
Fra teori til undersøgelse

På egen hånd deltager i nye sociale organiserede fællesskaber

Indikator
Deltager i det organiserede foreningsliv
Varetager et fritidsjob
Påbegynder Ungdomsuddannelse

Succeskriterium
Mindst 50 % deltager i det organiserede fritidsliv og/eller har et fritidsjob ve projektets afslutning

Dataindsamling
Registrering
Spørgeskema

Formål	Undersøgelsesspørgsmål	Metode	Teknikker og operationaliseringer	Vurdering og opfølgning
At undersøge om indsatsen har virket, for hvem og under hvilke omstændigheder	Lever projektet op til det fastsatte kriterie om 50 % i fritidsaktivitet eller job?	Kvantitativ metode Bearbejdning af indsamlet data med henblik på vurdering af indsatsen	Registrering og spørgeskema til at afdække hvor mange er i job og/eller fritidsaktivitet.	
	Hvem har indsatsen virket for og hvem har den ikke virket for?		Registrering og spørgeskema til at afdække hvem, der har haft en positiv udvikling (målt på job og aktivitet) i indsatsen og hvem der ikke har fået job eller fritidsaktivitet. Inkludere baggrundsinformation af relevant karakter	
			Eventuelt gentagelse af start spørgeskemaet fra logbogen (OBS det er IKKE et effektmål)	
	Hvilke eksterne omstændigheder har påvirket indsatsen hhv. positivt og negativt?		Systematisk bearbejdning af de løbende registreringer af deltagelse, fremmøde mv. med henblik på at vurdere hvilke omstændigheder, der har påvirket indsatsen negativt eller positivt	
At vurdere indsatsen med henblik på udvikling →			Vurdering på baggrund af systematisk gennemgang af dokumentation og genlæsning af indsatsteorien	Hvad har vi lært af indsatsen? - Virkede den (på hvilke måder/ikke)? - Hvilke kontekstfaktorer spillede ind på indsatsen og hvem den virkede for? - Hvilke tegn på forandring fandt vi i indsatsen?
				Var vores mål realistiske og relevante? - Er der andre parametre i forhold til at måle trivsel?
				Hvad vil vi gøre anderledes næste gang?

Udsatte drenge på vej mod ungdomsuddannelse

© 2018 Danmarks Evalueringsinstitut

Citat med kildeangivelse er tilladt

ISBN (www) 978-87-7182-131-4

Danmarks Evalueringsinstitut (EVA) gør uddannelse og dagtilbud bedre. Vi leverer viden, der bruges på alle niveauer – fra institutioner og skoler til kommuner og ministerier.

DANMARKS EVALUERINGSINSTITUT

T 3555 0101
E eva@eva.dk
H www.eva.dk